

Paltamon kunnan hyvinvointiraportti 2019 - 2020

TIIVISTELMÄ

Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain. Hyvinvointiraportti 2019-2020 on valmisteltu yhteistyössä kunnan valtuuston nimeämän HYTETU -työryhmän kanssa.

Sisällys

1	Tausta hyvinvointikertomustyölle	2
2	Hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimenpiteet vuosina 2019-2020.....	3
3	Indikaattoritiedon osoittama väestön hyvinvointi	7
3.1	KUNNAN ELINVOIMA	8
3.2	LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET	9
3.3	NUORET JA NUORET AIKUISET	14
3.4	TYÖIKÄISET	16
3.5	IKÄIHMISET.....	16
3.6	KAIKKI IKÄRYHMÄT.....	18
4	Pohdinta ja toimenpide-ehdotukset.....	18
5	Kunnan strategiset painopistealueet hyvinvointisuunnitelman mukaisesti esitettynä sekä arviointimittarit 2019-2020.....	21
5.1	STRATEGINEN TAVOITE: 1. Toimielias kunta hyvien yhteyksien varrella, oulujärven rannalla	21
5.2	STRATEGINEN TAVOITE: 2. Kunnassa on viihtyisää ja turvallista elää ja harrastaa monipuolisesti.....	23
5.3	STRATEGINEN TAVOITE: 3. Kunnan toiminta perustuu resurssien kestäväan käyttöön	29
LIITE 1:	Hyvinvoinnin ja terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmat	32
LIITE 2:	Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset.....	34

1 Tausta hyvinvointikertomustyölle

Kunnan tehtävänä on luoda valtuustokausittain laaja hyvinvointikertomus- ja -suunnitelma. Paltamon kunnan hyvinvointisuunnitelman valtuustokaudelle 2017 - 2020 löydät täältä: https://www.paltamo.fi/media/suunnitelmat/hyvinvointisuunnitelma-2017_2020.pdf

Tämä vuosiraportti käsittelee valtuustokauden **vuosina 2019-2020** tehtyjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä ja indikaattoritietoja, joista on raportoitava kunnanhallitukselle lakisääteisesti vuosittain. Kunnan hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyviä toimia ohjaa terveydenedistämislaki. Kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus. (Terveydenhuoltolaki 2010, §12.)

Paltamon kunnan vuosittainen **hyvinvointiraportti 2019-2020** on valmisteltu yhteistyössä kunnan valtuuston nimeämän HYTETU-työryhmän kanssa. Yhteistyöhön on osallistunut edustajia kunnan teknisistä palveluista, elinvoima- ja sivistyspalveluista, nuorisotoimesta ja etsivä nuorisotyöntekijä sekä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymästä, nuorisovaltuustosta, vanhusneuvostosta, seurakunnasta. HYTETU-työryhmän puheenjohtajana toimii sivistysjohtaja.

Valmistelua on tehty HYTETU-työryhmän kokoontumisissa vuonna 2020, jolloin kokoontumisia oli Covid 19 -pandemiasta johtuen kolme. Valmistelua on jatkettu vuonna 2021 kokouksissa, joita on ollut kolme.

2 Hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimenpiteet vuosina 2019-2020

Seuraavassa on koottu nostoja Paltamon kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toimenpiteistä vuosilta 2019-2020. Toimenpiteet on ryhmitelty aihealueittain ja ikäkausittain seuraavasti: 1. Talous ja elinvoima, 2. Lapset, nuoret ja lapsiperheet, 3. Nuoret ja nuoret aikuiset, 4. Työikäiset, 5. Ikäihmiset ja 6. kaikki ikäryhmät.

KUNNAN ELINVOIMA

- Kaisanetin sekä Osuuskunta Vaaranveden valokuituhankkeet saivat myönteiset rahoituspäätökset vuoden lopussa, ja molemmat hankkeet on toteutettu vuoden 2020 aikana.
- Viestintää on toteutettu viestintäsuunnitelman mukaisesti. Palvelusivuston uudistus on toteutettu keväällä 2020 saavutettavuus huomioiden. Kunnan brändiuudistus on aloitettu loppuvuodesta 2020 kuntalaisia luovin menetelmin ja kyselyin sekä keskusteluihin osallistaen.
- Kesällä 2019 toteutettiin Jättiläisten kesän tapahtumakokonaisuus yhdessä yhdistysten ja yritysten kanssa. Kesän 2020 tapahtumakokonaisuus peruttiin Covid 19 -pandemian vuoksi.
- Vuonna 2019 uusia yrityksiä perustettiin yhdeksän (tilastokeskus) ja vuonna 2020 aloitti viisi uutta yritystä (fonecta).
- Kalatalo valmistui vuonna 2019 Oulujärvi Leaderin osarahoituksella.
- Melontakeskus rakennettiin kesällä 2019 Oulujärvi Leaderin tuella. Melontakeskuksen käytöstä on tehty sopimus Oulujärven Melojat ry:n kanssa, joka huolehtii keskuksen rakennusten sekä irtaimiston käytöstä, hoidosta ja vuokrauksesta. Oulujärven Melojat ry aloitti viikkomelonnat kesällä 2020 ja piti melonnan peruskurssin.
- Paltamon kautta kulkevia ELY:n kilpailuttamia linja-autovuoroja kulki vuonna 2020 yhteensä 57 eri reitillä ja aikataululla ajettuna.

LAPSET JA LAPSIPERHEET

- Kunnan kustantamassa varhaiskasvatuksessa oli 134 lasta vuonna 2019 ja 148 lasta vuonna 2020.
- Hoitopäiviä kunnan kustantamassa varhaiskasvatuksessa vuonna 2019 oli 20459 ja vuonna 2020 niitä oli 19803.
- Koululaisten vuorohoito kesällä 2019 ja 2020 sekä ilta-, yö- ja viikonloppuhoidot ja lomienaikainen hoitomahdollisuus 1.-2. -luokkalaisille mahdollistettiin lasten ja perheiden hyvinvointia tukemaan.
- Maksuton varhaiskasvatus 2020 vuoden alusta.
- Kontiomäen varhaiskasvatuksen piha-alueiden uusiminen kesällä 2020.
- Paltamon kirkonkylän monitoimikeskuksen rakentaminen alkoi 2019-2020 ja valmistui helmikuussa 2021. Monitoimikeskuksessa toimii peruskoulu, lukio, varhaiskasvatus, nuorisotoimi, kuntosali ja kansalaisopisto.

- Laatusuhteiden varhaiskasvatukseen liikuntaan -hanke päättyi vuonna 2019. Hankkeen tavoitteena oli liikunnallisen elämäntavan lisääminen varhaiskasvatuksessa ja lasten päivittäisessä arjessa. Hankkeen kohderyhmänä olivat perhepäivähoidon, päiväkotien ja esiopetuksen lapset ja aikuiset. Lisäksi hankkeeseen osallistuneet lapsiryhmät ja hoivayksiköt tekivät yhteistyötä erilaisten toiminnallisten tuokioiden muodoissa; laulujen, liikunnan, ulkoilun ja yhteisten leikkien ja piirtämisen suhteen.
- Lähiliikkuja-hankehakemus jätettiin loppuvuodesta 2019 ja jatkohakemus vuonna 2020. Hanke päättyi vuoden 2021 lopussa. Hankkeessa hyödynnetään metsäluonnon terveyshyötyjä sekä edistettiin lasten ulkoilumahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa sekä ikäihmisten keskuudessa. Hankkeessa kannustetaan perheitä ja ikäihmisiä ulkoiluun erilaisilla toiminnoilla sekä edistetään varhaiskasvattajien osaamisen kehittämistä.
- Maaliskuun 2020 alusta Lähiliikkuja-hankkeessa luotiin seikkailureitti majalaavuineen yhdeksän Majalaavun reitin lisäksi. Seikkailut olivat lähiliikuntapaikoilla ympäri Paltamoaa syrjäkyliä myöten.
- Marraskuussa 2020 varhaiskasvatus ja Lähiliikkuja-hanke osallistui yhteistyökumppanina Kainuun liikunnan ja heidän yhteistyökumppaneidensa Kunnossa Ekoina -kiertueen tapahtumaan Paltamossa. Kiertueella Kainuun liikunta järjesti perinteiset kuntomittaukset Koulukankaan liikuntasalissa. Ulkona Kainuun liikunnalla ja Ekokympillä oli heijastinsuunnistuksen muotoon asetettuja, kierrätykseen liittyviä toimintarasteja.
- Metsähallituksen luontopalvelut toteuttivat 2020 Kainuun lapset luontoon -aloitteen, jonka avulla hankittiin vauvojen kantoreppu, lasten kantorinkka sekä hiihtoladulla vedettävän lasten ahkio. Kuntalaiset voivat lainata niitä pääkirjastolta.
- Hyvinvointiohjaus-hanke toteutettiin kouluilla 2019-2020. Hankkeen myötä laadittiin peruskoululaisia koskeva hyvinvointisuunnitelma. Kyselyn avulla laadittiin tavoitteet lasten hyvinvoinnille yhteistyössä vanhempien, lapsien ja luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa (uni, ravitsemus, liikunta, ruutu-aika, tuentarpeet ja kiusaaminen sekä jaksaminen). Covid 19 -pandemian vuoksi hanke jouduttiin keskeyttämään vuoden 2020 aikana, mutta toimintaa jatkettiin syksyllä.

NUORET JA NUORET AIKUISET

- Vuonna 2019 kunnanhallitus teki päätöksen nuorisohjaaja/ip-ohjaajan toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen perustamisesta Kontiomäkeen.
- Kontiomäen nuorisotilat muuttivat koululle 2019. Tämä mahdollistaa lasten ja nuorten kohtaamisia ja mielekäästä tekemistä koulun välittömässä läheisyydessä.
- Syksyllä 2020 haettiin OKM:n rahoitusta kouluohjushankkeelle, joka mahdollistaisi koulunuorisotyöntekijän palkkaamisen. Tällä on pyritty vaikuttamaan myös kiusaamisen ennaltaehkäisemiseen. Koulunuorisotyöntekijä toimii koulussa ja nuorisotoimessa lasten ja nuorten ohjaajana sekä tukena.

Etsivänuorisotyö Paltamossa

- Paltamon kunta on ostanut etsivän nuorisotyön palvelun Kajaanin kaupungilta lokakuusta 2019 alkaen. Etsivä nuorisotyö tarjoaa 16-29-vuotiaille tukea ohjausta ja neuvontaa, esimerkiksi opiskelu- tai työpaikan löytämisessä, asunnon hakemisessa, toimeentuloasioissa tai missä tahansa nuoren mieltä askarruttavissa asioissa. Etsivä nuorisotyö voi myös lähteä mukaan esimerkiksi virastokäynneille. Palvelu on täysin luottamuksellista, nuorilähtöistä ja vapaaehtoista. Nuorisolain 11§ mukaan etsivään nuorisotyöhön tulee tehdä ilmoitukset nuorista, jotka eivät ota perusopetuksen jälkeen opiskelupaikkaa vastaan, jos nuori keskeyttää toisen asteen opinnot, tai jos nuori keskeyttää varusmies- tai siviilipalveluksen. Etsivä nuorisotyö tavoittelee näitä nuoria ja tarjoaa tukea sekä palveluohjausta. Myös muut viranomaiset, lähiomaiset jne. voivat tehdä ilmoituksen etsivään nuorisotyöhön tukea tarvitsevasta nuoresta. Nuori voi myös itse ottaa yhteyttä. 10/2019-12/2020 etsivään nuorisotyöhön on tullut 6 ilmoitusta. Ilmoitukset ovat tulleet toisen asteen oppilaitoksesta, peruskoulusta, siviilipalveluskeskuksesta, kutsunnoista sekä TE-toimistosta.
- Etsivä nuorisotyö on jalkautunut Korpitien koululle nuorten pariin yhdessä muiden nuorisotyöntekijöiden kanssa, esitellyt palvelua lukiolaisille sekä käynyt Paltamon nuokkari-illassa. Tämän toiminnan tavoitteena on ollut tehdä etsivää nuorisotyötä nuorille tutuksi ja helposti lähestyttävämmäksi.
- Etsivä nuorisotyö osallistui kutsuntoihin aikalisäohjaajana yhdessä kuraattorin kanssa Paltamossa 4.9.2020. Aikalisäohjauksessa kohdataan kaikki kutsunnoissa käyvät nuoret sekä kartoitetaan mahdolliset palveluntarpeet.
- Kutsuntoihin osallistui myös kunnan liikuntavastaava ja Kainuun soten fysioterapeutti, jotka tekivät kuntotestit osallistujille ja kertovat mahdollisuuksista saada liikunta- ja ravintoneuvontaa sekä fysioterapiaa.

TYÖIKÄISET

- Työllisyyspalveluiden palveluohjauksessa on ollut yhteensä 107 henkilöä vuonna 2019 ja 2020 henkilöitä oli 100.
- Paltamon kunta on ollut mukana Kainuun työllisyyden kuntakokeilun haussa 2019.
- Kansalaisopiston kurssseja on järjestetty vuonna 2019 yhteensä 237 ja vuonna 2020 yhteensä 195 kurssia.
- Korpikansa seikkailee -kiertue toteutettiin syksyllä 2019 ja Kunnossa Ekoina 2020, joissa oli osallistujia yhteensä 180. Kaikki saivat kirjallisen palautteen kunnosta ja hyvinvoinnin edistämisestä.

Aikuissosiaalityö ja osallisuuden edistäminen ja huono-osaisuuden vähentäminen vuosina 2019-2020:

- Kainuun sotien aikuissosiaalityöhön kuuluu asiakkaiden elämäntilanteiden kohentaminen, osallisuuden lisääminen ja työ- ja toimintakyvyn parantaminen erilaisilla keinoilla. Ihmisten hyvinvointi on siis olennainen osa. Sosiaalityö on ihmisten arjessa tukena, myös kotona.
- Aikuissosiaalipalveluissa on tehty tiivistä asiakastyötä päihde- ja mielenterveysongelmaisten ja rikostaustaisten henkilöiden kanssa.
- Asiakastyötä on toteutettu mm. erilaisissa ryhmissä: kuntouttavaa työtoimintaa henkilöille, jotka eivät pääse muualle kuntouttavaan työtoimintaan vaikkapa taustojensa vuoksi.
- On toteutettu sosiaalista kuntoutusta.
- On kehitetty asumisenohjausta -> asunnottomuuden ennaltaehkäisy, hyvinvoinnin lisääntyminen.
- Paltamon aikuissosiaalipalveluissa on aloitettu välivuokraus, jolla ennaltaehkäistään asunnottomuutta.
- On palkattu 50-prosenttisen sosiaalityöntekijän ja 50-prosenttisen sosiaaliohjaajan lisäresurssiä Paltamon aikuissosiaalityöhön.
- Aikuissosiaalipalvelut ovat osallistuneet Paltamon valmiussuunnitteluun
- Aikuissosiaalipalveluissa on aloitettu sosiaalisen raportointi, jolla nostetaan esille hyviä ja huonoja asioita, tämä on rakenteellisen sosiaalityön keino tuottaa tietoa ja vaikuttaa.
- Aikuissosiaalipalvelut on jalkautunut erilaisiin tapahtumiin.

IKÄIHMISET

- Asiointiliikennepalvelussa oli vuonna 2019 yhteensä 530 ja vuonna 2020 yhteensä 513 asiointikertaa.
- Kunta jakoi liukuestepohjallisia vuonna 2019 ja 2020 kaatumisten ennaltaehkäisemiseksi. Pohjallisia jakamassa olivat kierrätysmyymälä ja Kainuun sotien kotihoito.
- Kunnan kevätpäivä toteutettiin 2019. Vuonna 2020 tapahtuma peruttiin Covid 19 -pandemian vuoksi. Tapahtuma on suunnattu ikäihmisille toimintakyvyn, liikunnan ja terveyden edistämiseksi, ja se järjestetään vuosittain yhteistyössä Kainuun Liikunta ry:n kanssa.
- Arjen apua -toiminta käynnistettiin poikkeustilassa keväällä 2020 Covid 19 -pandemian vuoksi. Arjen apua -toiminnassa annettiin paltamolaisille ikäihmisille asiointiapuna kriisitilanteessa. Lisäksi kevään aikana tavoitettiin kaikki Paltamon yli 70-vuotiaat puhelimitse. Arjen apua -toiminnassa koottiin vapaaehtoistoimijaverkosto tukemaan ikäihmisiä/riskiryhmäläisiä kauppa- ja apteekkiasioissa Covid 19 -pandemian aikana.
- Laava-hanketta toteutettiin vuonna 2019 hoitokodeissa ja hoitolaitoksissa. Ikäihmisten hyvinvointia edistettiin varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa toiminnallisilla tuokioilla.
- Lähiliikkuja-hanke tuki vuonna 2020 ikäihmisten hyvinvointia matalankynnyksen liikuntaryhmissä eri teemoilla.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

- Ulkokuntosali ja Korpiareena valmistuivat syksyllä 2019.
- Maksuton kuntosali otettiin käyttöön vuoden 2020 alusta.

KUNNAN KULTTUURITOIMINTA 2019-2020

- Keväin-tanssiteos vieraili 2.2. Vaarankylällä ja 8.2.2019 Kontiomäellä, tuotanto Routa Company
- Ohjatut graffitityöpajat nuorille toteutettiin 8.3. ja 14.6.2019, järj. nuorisotoimi ja kulttuurituotanto
- Konserttikeskuksen tuottama Konsertti joka kouluun toteutettiin huhtikuussa 2019 livenä (Terveisiä Kalevalasta!) ja lokakuussa 2020 virtuaalisena (AITO-yhtyeen konsertti). Osallistujina oli koko perusopetus ja toinen aste.
- Syyskuussa 2019 järjestettiin perhepäivähoitajille lapsineen ja päiväkeskus Kanervan asiakkaille Kajaanin kaupunginteatterin esitys Merirosvo Morgan ja matruusi Hulkkonen
- Ponnahus Gallerian nykytaidenäyttely ja harrastajavalokuvaajien valokuvanäyttely kesäkuussa 2019 kesäinfossa
- Kainuun lasten ja nuorten kulttuurikeskus Kulttura toteutti Paltamossa vuonna 2019 kartoitustyöpajat Korpitien koululla, hiphop-workshopit, Taikkeri-taidekasvatuslaukkujen vierailun ja taiteiden bändin työpajat. Vuonna 2020 Kulttura lahjoitti Taikkeri-taidekasvatuslaukut kaikkiin Kainuun kuntiin, toteutti Pehmojen yö-tapahtuman ja suunnitteli tehtäväradan Jättiläisten kesän lasten tapahtumaan.
- Jättiläisten kesän tapahtumakokonaisuudessa 2019 toteutettiin ilmaiskonsertit omissa tapahtumissa ja yhteistyökumppaneiden tapahtumissa sekä Eino Leinon juhlaa -teemapäivä. Vuonna 2020 yleisötapahtumat jouduttiin perumaan, mutta tarjottiin kulttuurielämyksiä verkoitse.
- Joulukorttikampanja vuonna 2020 Paltamon ikäihmisille yhteistyössä hoivakotien ja Kainuun soten kanssa. Yhteistyössä valtakunnallinen Siskot ja Simot ry.
- Kirjasto on toiminut kulttuurihyvinvoinnin edistämässä kohtaamis- ja näyttelytilana eri tilaisuuksille vuonna 2019-2020 mm. valokuva-, taide- ja sanataidenäyttelyt kaiken ikäisille ihmisille sekä johtoryhmän satutuokiot. Lukeminen edistää tutkitusti kaikenikäisten terveyttä ja hyvinvointia. Erityisesti e-kirjojen käyttö vuonna 2020 lisääntyi.
- Kulttuuria kaikille -Kaikukortteja jaettiin 37 kappaletta vuonna 2019. Vuoden 2020 tilastoa jaetuista Kaikukorteista ei ole vielä saatavilla. Kansalaisopiston kausikorttiin Kaikukorttia käytti 13 henkilöä vuonna 2020.

3 Indikaattoritiedon osoittama väestön hyvinvointi

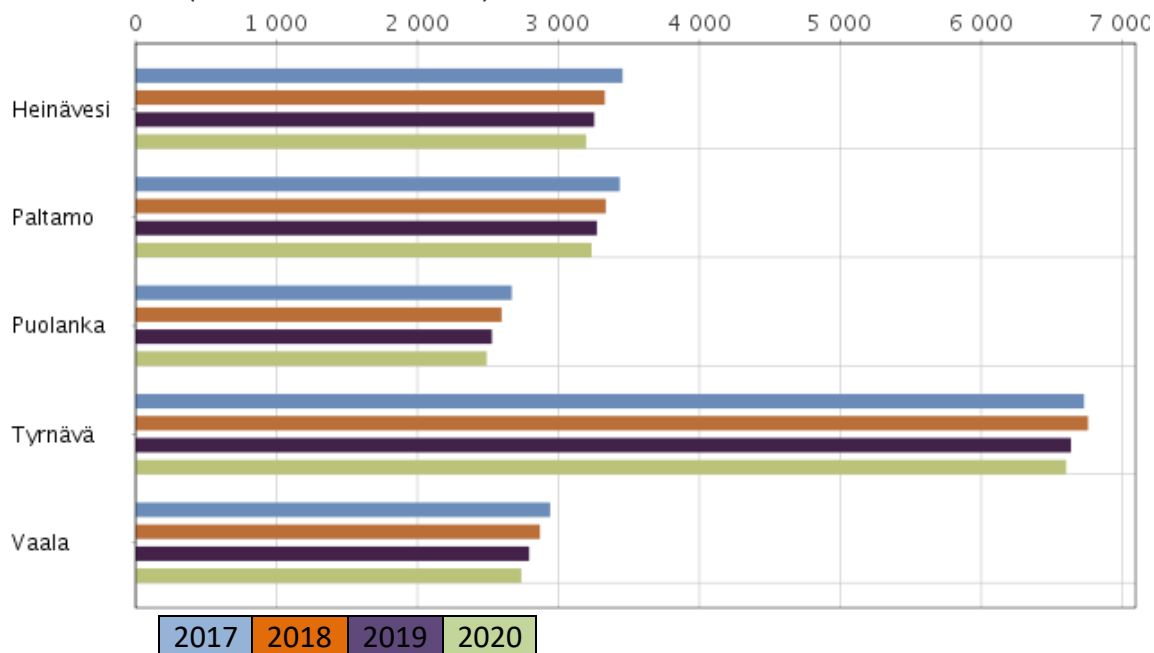
Seuraavassa on kuvattu Paltamon kunnan taustaindikaattoreita, jotka kuvaavat väestön tilaa ja elinvoimaa vuosilta 2017-2020. Indikaattoritiedot on kerätty niiltä osin kuin, niitä on ollut saatavissa

valtakunnallisista tilastoista kuten tilastokeskus ja sotkanet.fi sekä kouluterveyskysely. Kaikilta osin vuoden 2020 tilastot eivät ole vielä päivittyneet tietokantoihin, tällöin on käytetty viimeisimpiä saatavilla olleita tilastotietoja. Vertailun vuoksi tilastoja on otettu vuosilta 2017-2020 ja vertailu kuntina ovat Heinävesi, Puolanka, Tyrnävä ja Vaala. Tilastotiedot antavat tietoa väestön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tilasta.

3.1 KUNNAN ELINVOIMA

Paltamon kunnan väestö on vähentynyt noin kahden prosentin vuosivauhtia vuoteen 2020 saakka. Vuoden 2020 lopussa asukasluku oli 3235. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Paltamon asukasluku laskee vuoteen 2040 mennessä 2594 asukkaaseen.

Väestö 31.12. (Sotkanet info ind. 127)

Huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttänyttä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Paltamossa vuonna 2017 huoltosuhte oli 77,2 ja se on noussut 84:een vuonna 2019. Huoltosuhte on Paltamossa suurempi kuin Kainuussa 73,9. Vertailukunnista vain Tyrnävällä huoltosuhte on pysynyt suunnilleen samana 80,8 muutaman vuoden ajan. Heinävedellä on huoltosuhte todella korkea 96,5.

Koulutustasomittain kuvaa väestön koulutustasoa, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeamman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Luku 282 tarkoittaa, että koulutuksen pituus on 2,8 vuotta. Koulutustasomittain on Paltamon kunnan asukkailla alhainen. Vuonna 2017 luku oli 272 ja vuonna 2019 se oli 282. Kainuussa vuonna 2017 luku oli 321,8 ja vuonna 2019 se oli 331,6.

Yksinhuoltajaperheiden määrä lapsiperheistä -indikaattori ilmaisee yhden huoltajan lapsiperheiden osuuden prosentteina kaikista lapsiperheistä. Yksinhuoltajaperheiden määrä lapsiperheistä on pysynyt suunnilleen samana, vain pientä vaihtelua on ollut vuosina 2017–2019. Vuonna 2019 Paltamossa yksinhuoltajaperheiden määrä lapsiperheistä oli 20,3 %. Vertailukunnista vain Vaalassa yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä on suurempi. Koko Kainuussa osuus oli vuoden 2019 lopussa 21,4 %. Vertailualueista ainoastaan Tyrnävällä on selkeästi vähemmän (12,9 %) yksinhuoltajaperheitä kuin muilla vertailualueilla.

Lapsiperheiden osuus on laskenut koko tarkastelujakson ajan, vuonna 2017 lapsiperheitä oli 29,5 % ja vuonna 2019 vain 27,9 %. Puolangalla, Vaalassa ja Heinävedellä oli vähemmän lapsiperheitä. Kainuussa lapsiperheiden määrä oli 32,2 % vuonna 2019.

Työllisten osuus on Kainuun vertailukuntiin verrattuna Paltamossa vielä melko korkea 33 % väestöstä. Työllisten osuus tarkastelujaksolla on lievästi noussut, jonka jälkeen se on taas hieman laskenut. Tarkastelujaksolla vuonna 2017 työllisten osuus oli 32,1% vuonna 2018 se oli 33,5% ja vuonna 2019 osuus oli 33%. Koko Kainuussa työllisten osuus oli 38%. Työllisiksi luetaan 15 - 74 -vuotiaat henkilöt, jotka laskentaviikolla 25. - 31.12. tekivät yhtenäkin päivänä ansiotyötä tai olivat tilapäisesti työstä poissa. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin.

Pitkäaikaistyöttömien määrä Paltamossa vuonna 2017 on ollut 30,4% ja 23,7 % vuonna 2019 ja vuonna 2020 se oli 24,2%. Kainuussa vastaava osuus on ollut 20,8 % vuonna 2019 ja 18,1% vuonna 2020. Työttömään työvoimaan luetaan 15-64 -vuotiaat työttömät. Pitkäaikaistyötön on työtön työnhakija, joka on ollut työttömänä vähintään 12 kuukautta.

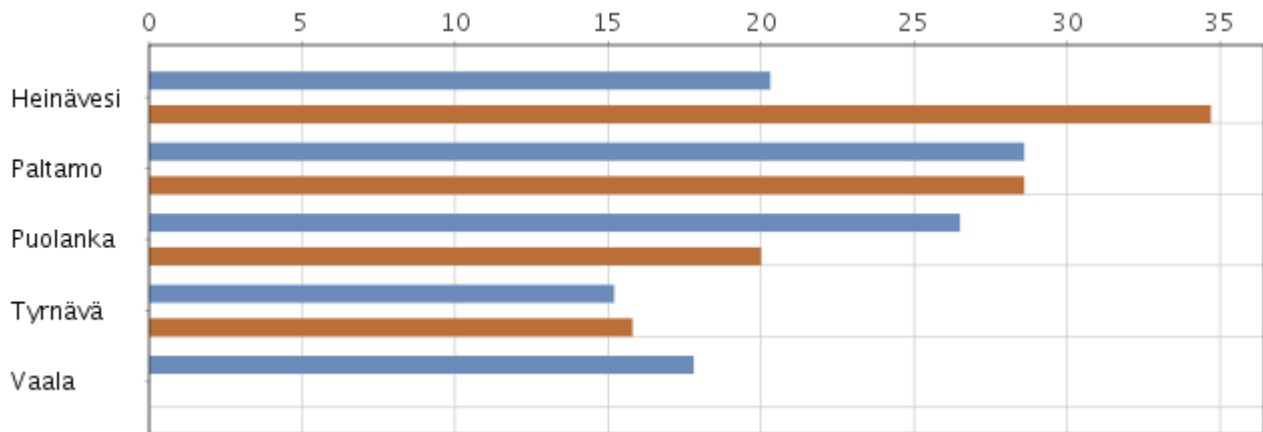
3.2 LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET

Lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden tietoja tarkasteltaessa hyödynnetään vuoden 2019 kouluterveyskyselyä ja Paltamon kunnan lasten ja nuorten hyvinvointikertomusta. Kouluterveyskysely toteutetaan kouluissa joka toinen vuosi, viimeisin on vuodelta 2019. Lasten, varhaisnuorten ja lapsiperheiden osalta indikaattoritietoa on vähän saatavissa kunnan pienuuden ja tietosuojan vuoksi.

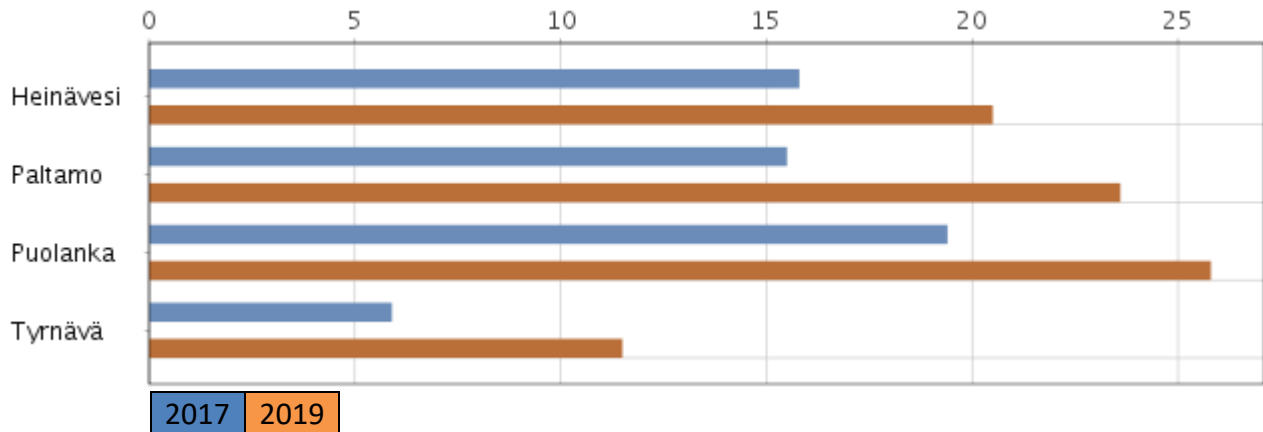
Paltamossa huolestuttavaa kehitystä on 8. - 9. luokkalaisissa erityisesti Ei yhtään läheistä ystävää kokevissa, jonka prosenttiluku oli 12,1% vuonna 2019. Keskusteluvaikkeitä vanhempien kanssa koki Paltamossa 4,9 %, Kainuussa 5,9 % ja koko maassa 8 %. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa 8.-9. luokkalaisissa koki 15,2 % vuoden 2019 kouluterveyskyselyn mukaan. Tämä on valtakunnallisesti toiseksi suurin luku.

Keskikertaiseksi tai huonoksi terveydentilansa kokevien 8. - 9. luokkalaisien määrä on korkea Paltamossa ja se on pysynyt miltei samana 28,6 % vuosina 2017 - 2019.

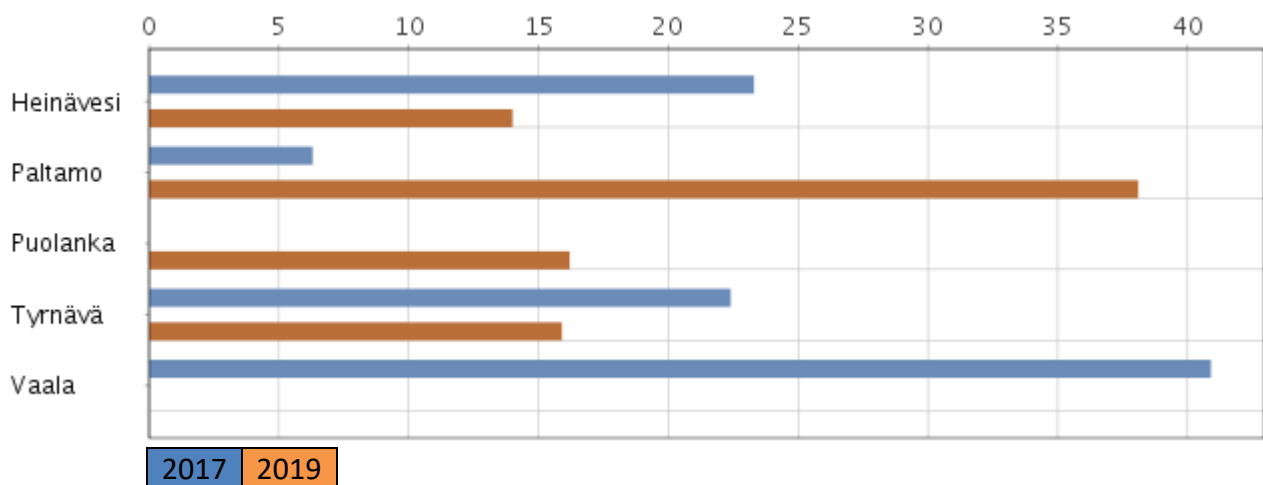
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet info ind. 286)

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet info id. 3906)

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet info id. 3904)

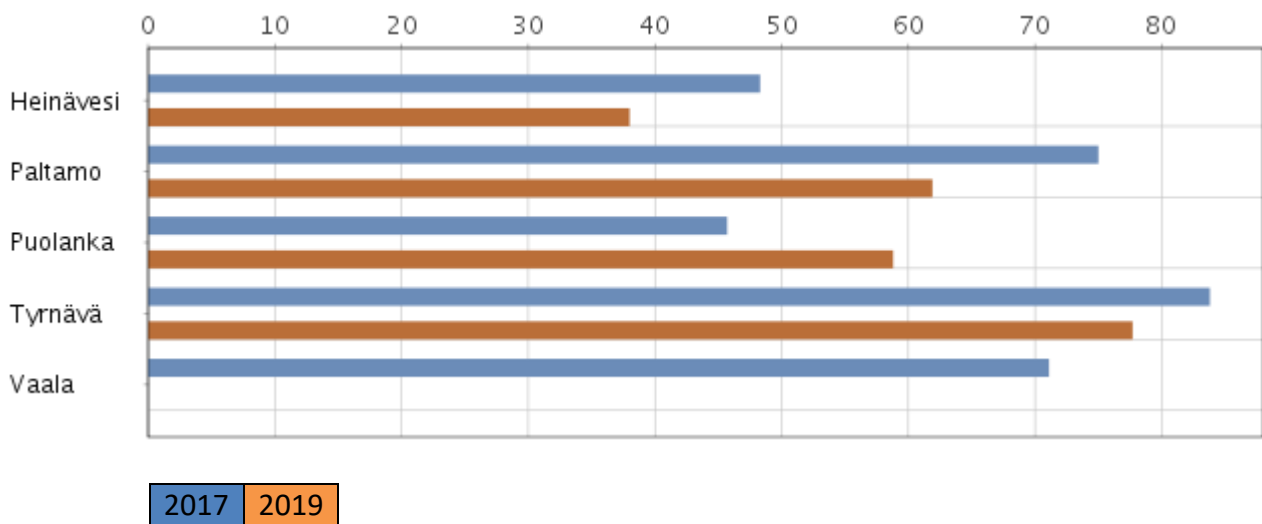

Paltamossa koululounasta ei syö 38,1 % 8.–9. -luokan oppilaista vuonna 2019. Vastaava osuus vuonna 2017 oli 6,3 %. Koko Kainuussa koululounasta ei syönyt 26,3 %.

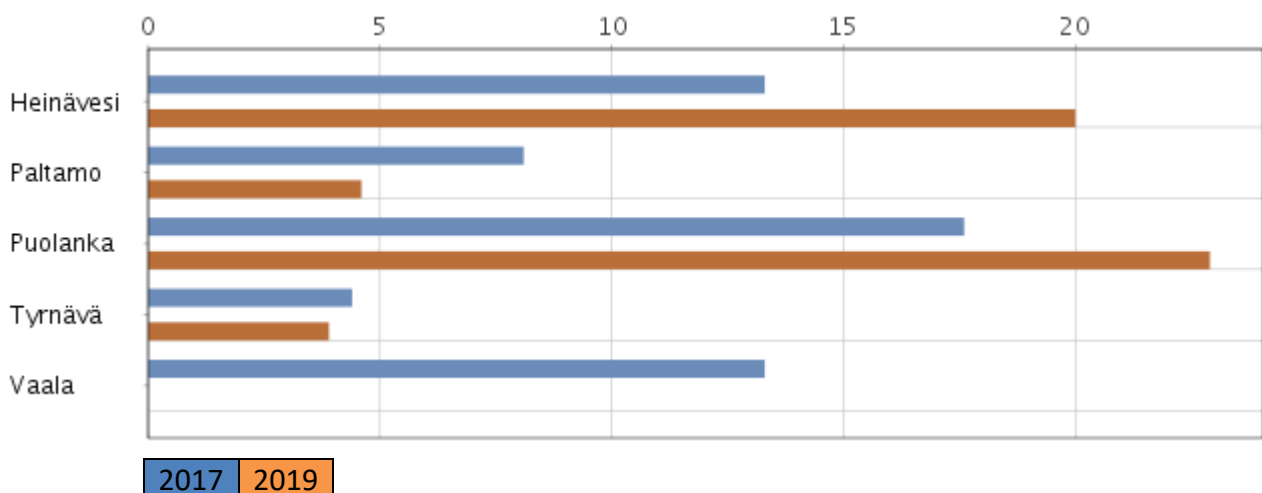
Vuonna 2019 kouluterveyskyselyn mukaan hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla yli tunnin viikossa harrasti 60 % 8.-9. luokkalaisista. Kun vielä vuonna 2017 hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla yli tunnin harrasti 66 %.

Myönteistä kehitystä tupakoimattomuudessa on havaittavissa vuoden 2017 ja 2019 kouluterveyskyselyn mukaan. Korpitien koulun 8. ja 9. luokkalaisista ilmoittaa 4,6% tupakoivan päivittäin. Raittiudessa kehitys on mennyt huonompaan suuntaan, vain 62 % ilmoittaa olevansa raittiita (76 % oli vuonna 2017). Paltamossa nuuskan käyttö on lisääntynyt, 3 % ilmoittaa käyttävänsä nuuskaa päivittäin, Kainuussa 4,4 %.

Raittius %, 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet info ind. 4736)

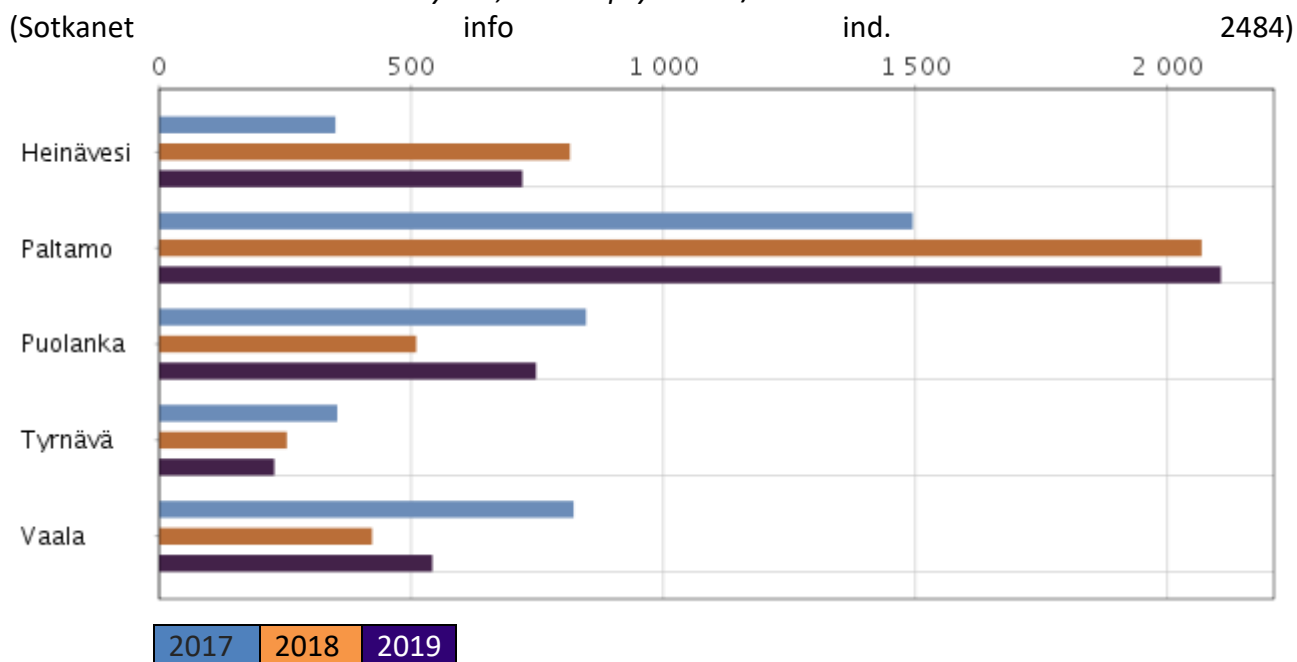
Tupakoi päivittäin %, 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet info ind. 288)

Nuorisopsykiatrian erikoisalan avohoitokäynnit -indikaattori ilmaisee avohoitokäynnit vuoden aikana tuhatta 13–17 -vuotiasta kohti. Nuorisopsykiatrian avohoitokäynnit sisältävät erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian erikoisalaan kuuluvat avohoitokäynnit kaikissa kunnallisissa sairaaloissa, sisältäen erikoislääkärijohtoiset terveyskeskussairaalat.

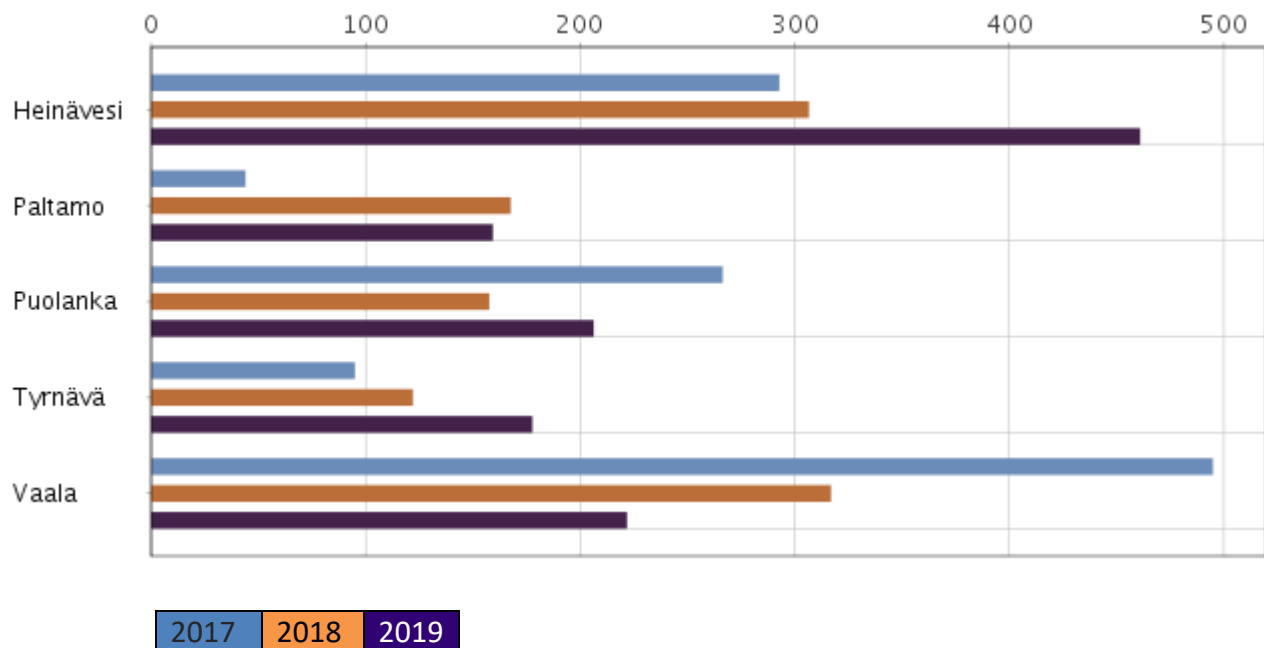
Paltamossa 13–17 -vuotiaiden nuorisopsykiatrian avohoitokäynnit 1000 vastaavan ikäistä kohti ovat kasvaneet vuodesta 2017 ollen 1495 ja 2019 vuonna 2106. Koko Kainuun vastaava luku on 1609/1000.

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1000 13–17 -vuotiasta

Psykiatrian laitoshoidon 0 - 12 -vuotiaiden hoitopäivät 1000 vastaavan ikäistä kohti ovat 2017 vuonna 44 ja 2019 vuonna 159,3. Kainuussa vastaava luku oli 200,5 vuonna 2019.

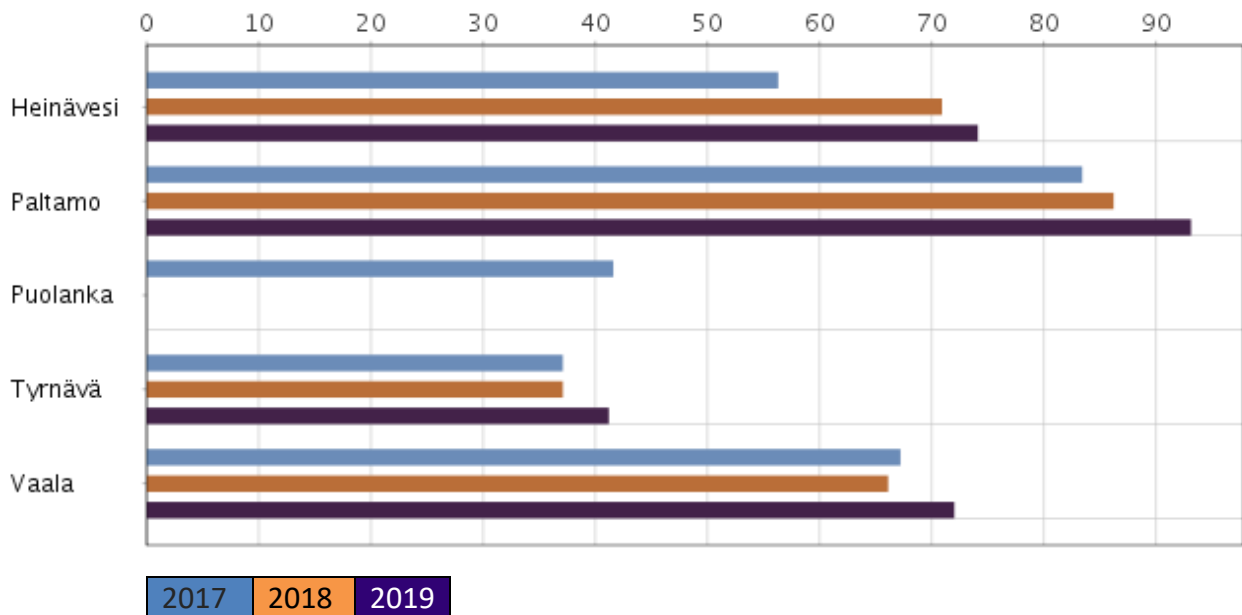
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 – 12-vuotiasta
(Sotkanet info ind. 2483)

Lapsiperheiden pienituloisuusaste on pienentynyt 2017 vuoden 14,9 %:sta 2019 vuoden 11,5 %:iin. Lasten pienituloisuusaste kertoo pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Tämä lasten pienituloisuusaste on hieman laskenut ja se oli 11,5 vuonna 2019. Lapsiperheiden toimeentulotukea saaneiden määrä on pienentynyt. Nämä luvut ovat vertailukuntien toiseksi pienimpiä.

Paltamossa varhaiskasvatuksessa olevien 3-5 -vuotiaiden lasten määrä on suuri verrattuna muihin vertailukuntiin ja se on ollut 86,9 % vuonna 2017 ja 97,3 % vuonna 2019. Kainuussa määrä on ollut 67,3 %, Vaalassa 78,5 % ja Tyrnävällä 46,8 % vuonna 2019.

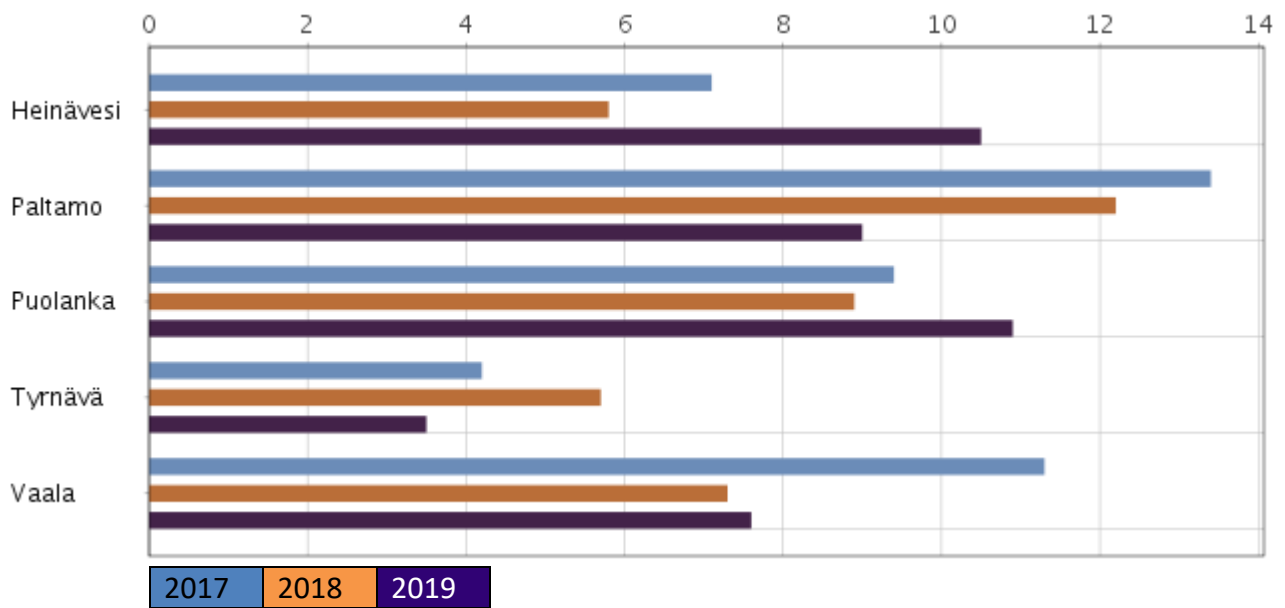
Varhaiskasvatukseen 31.12. kyseisenä vuonna osallistuneet 3-5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (Sotkanet info ind. 3085)

3.3 NUORET JA NUORET AIKUISET

Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden määrä Paltamossa on laskenut vuodesta 2017 vuoteen 2019. Vuonna 2017 koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli 13,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä ja vuonna 2019 heitä oli 9,0 %. Kainuussa heitä oli 6 % vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2019.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
(Sotkanet info ind. 3219)

Nuorisotyöttömien määrä 18–24 -vuotiaiden osalta on laskenut vuodesta 2017 vuoteen 2019 asti. Nuorisotyöttömiä oli 26,7 % vuonna 2017 ja vuonna 2019 heitä oli 20,5 % 18–24 -vuotiaasta työvoimasta. Koko Kainuussa vastaava luku oli 17 % vuonna 2019.

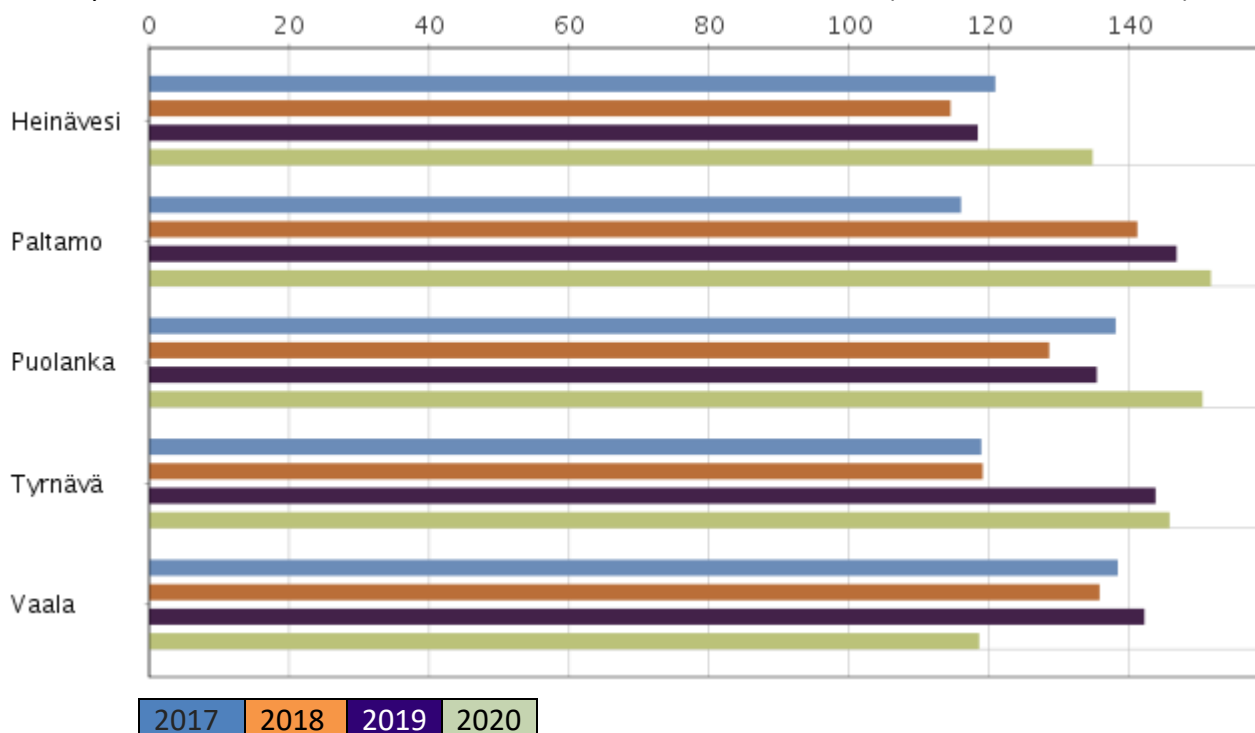
Kainuussa kaikki nuoret pääsevät toisen asteen koulutukseen, mutta ongelmana on koulutuksen keskeyttäminen. Tämä ongelma on myös Paltamossa. Etsivän nuorisotyöntekijän yhtenä tehtävänä on tukea nuorten opintojen etenemistä.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiksi lasketaan vuoden aikana vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneet. Indikaattori kertoo, kuinka suuri osuus nuorista on pitkäaikaisesti toimeentulotuen piirissä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneet nuoret ovat usein syrjäytymisvaarassa olevia. Heidän elämäntilannettaan pyritään parantamaan erilaisin sosiaalityön menetelmin. Tietosuojaan vuoksi alle viiden tapauksen kuntakohtaisia tietoja ei julkisteta. Ajantasaista indikaattoritietoa ei Paltamon osalta ole saatavissa.

3.4 TYÖIKÄISET

Paltamossa oli sairauspäivärahaa 24 - 64 -vuotiaina saaneiden määrä Kainuussa korkein vuonna 2020, se oli 151,7 tuhatta vastaavan ikäistä kohti, kun se vuonna 2017 oli 116. Kainuussa luku oli 136,9.

Sairauspäivärahaa saaneet 25–64 -vuotiaat 1 000 vastaavan ikäistä (Sotkanet info ind. 305)

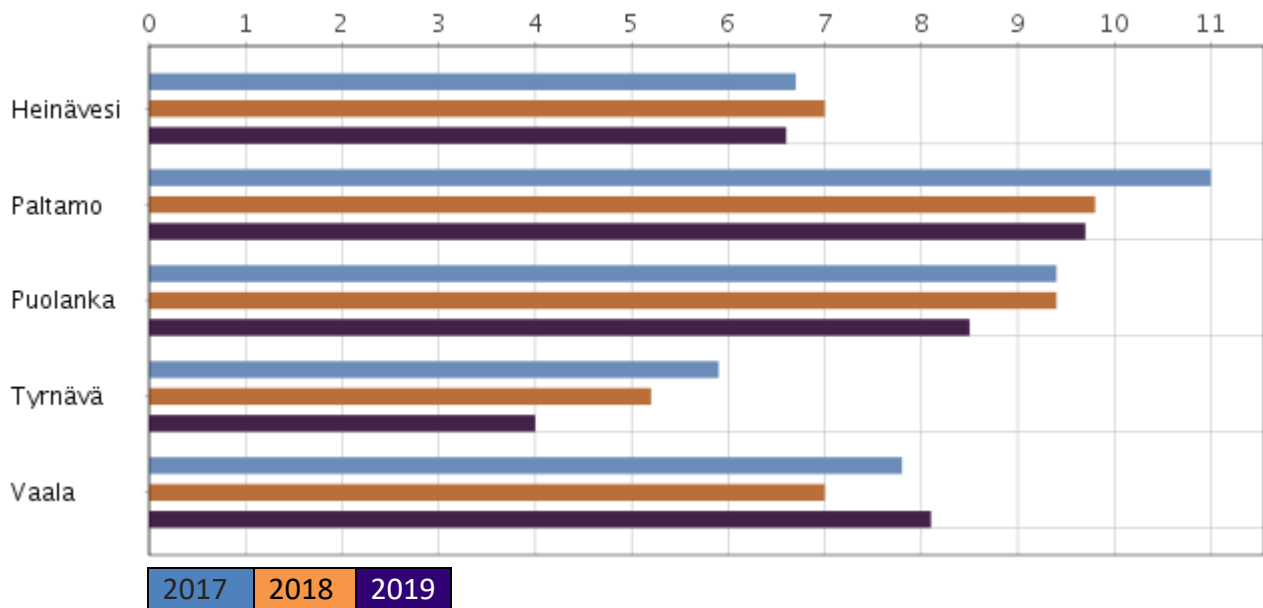

Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuudet olivat suurimmat tuki- ja liikuntaelinten, sidekudosten sairauksien ja verenkiertoelinten sairauksien vuoksi. Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on ollut 15,6 % vuonna 2017 ja se on laskenut 13,6 % vuoteen 2020.

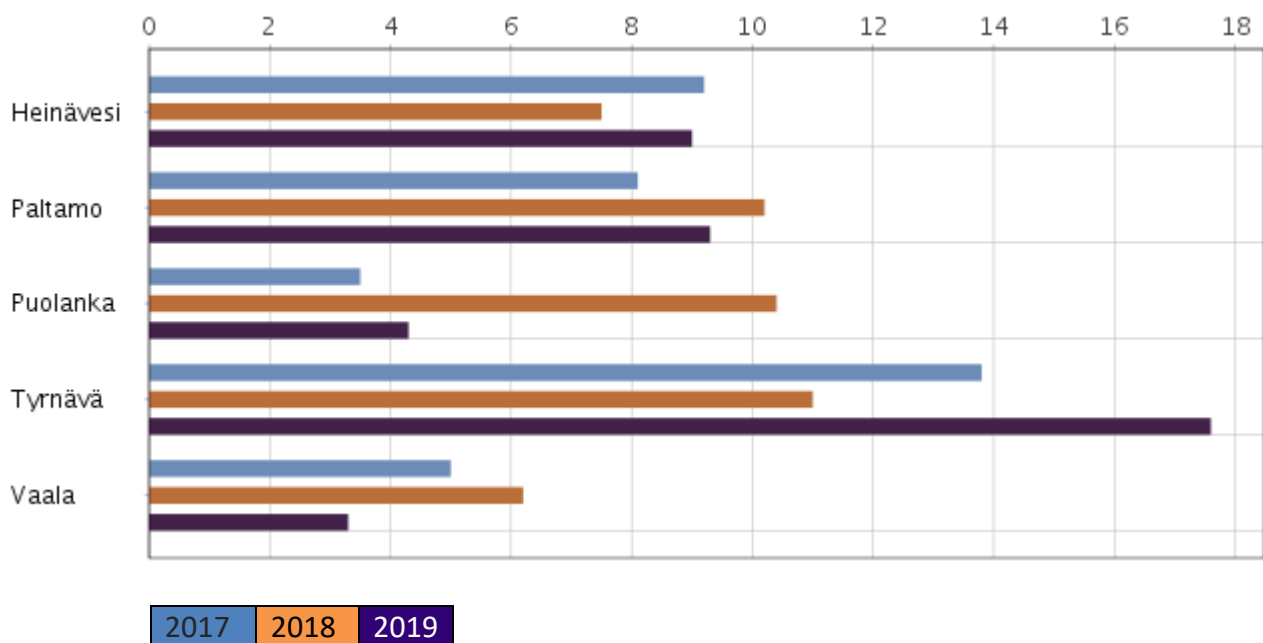
3.5 IKÄIHMISET

Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus on laskenut tarkastelujaksolla. Säännöllisen kotihoidon piirissä oli 13,8 % yli 75 vuotiaista asiakkaista vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2017 ja 14,7 % vuonna 2019.

Omaishoidon tuen 75 täyttäneet hoidettavat vuoden aikana % vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet info ind. 3262)

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet info ind. 3261)

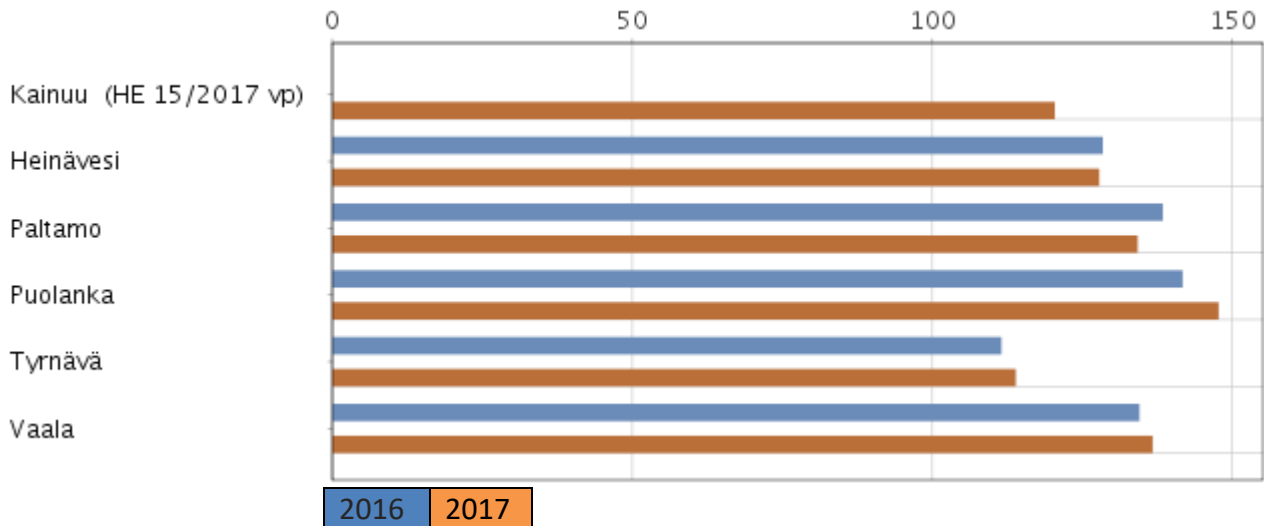

Kotona asuvia yli 75-vuotiaita Paltamossa on 90,1 % vastaavan ikäisistä ja Kainuussa 91,4 % vuonna 2019.

3.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT

Paltamossa Kelan sairastavuusindeksi on korkea verrattuna Tyrnävään, kuitenkin matalampi kuin Puolangalla. Kelan sairastavuusindeksi Paltamossa oli 134,2 vuonna 2017. Puolangalla indeksi oli 147,7 vuonna 2017. Uudempiä indikaattoritietoja ei ole sairastavuusindeksistä saatavissa.

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (Sotkanet info ind 184)

Sairauspäivärahaa saaneiden 16–64 -vuotiaiden määrä oli 103,8 vuonna 2017 ja 137,1 vuonna 2020. Kainuussa määrä oli 123,3.

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntien indeksit ovat vertailuryhmiin verrattuna korkeimmat ja huomattavasti yli muiden. 18-vuotta täyttäneiden mielenterveyden avohoitokäynnit olivat 1568 tuhatta vastaavan ikäistä kohti vuonna 2017 ja määrä oli vuonna 2019 yhteensä 1619,8. Mielenterveyden haasteet ovat valtakunnallisesti ja alueellisesti myös kasvaneet.

4 Pohdinta ja toimenpide-ehdotukset

Seuraavassa on esitelty pohdintaa ja toimenpide-ehdotuksia indikaattoritietoon peilaten.

Varhaiskasvatuksen tilanne on hyvä. Paltamossa lapset pääsevät hyvin varhaiskasvatuksen piiriin. Vuoden 2020 alussa Paltamon kunnan varhaiskasvatus muuttui maksuttomaksi. Varhaiskasvatuksessa on otettava huomioon, että Paltamoon tulee paljon S2-lapsia (maahanmuuttajalapsia) noin 15–20 lasta, joiden vanhemmat opiskelevat Kainuun Opistolla ja vaativat erikoisosaamista ja tulkkauspalveluja. Lisäksi erityishoidon tarpeet vaihtelevat paljon yksiköstä riippuen. Näistä S2-lapsista kunta ei saa korvausta heidän kotikunnistaan. Varhaiskasvatukseen luodut toimenpiteet hyvinvointia edistävien hankkeiden ja pihainvestointien osalta ovat osaltaan vaikuttaneet myönteisesti.

Huolta aiheuttaa 8. ja 9. luokan oppilaiden kokemus omasta terveydentilasta. Keskimertaisesti tai huonoksi terveydentilansa kokevia Paltamossa on 29 %, kun koko Kainuussa määrä on 17,5 %. Myös koululounaan poisjättäminen yläkoululaisten osalta herättää huolta.

Ennaltaehkäisevään työhön tulee kiinnittää huomiota. Oppilashuollon henkilöstö on tehnyt ja tekee edelleen työtä koululaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Uuden monitoimikeskuksen rakentaminen on aloitettu sisäilmaongelmien korjaamiseksi ja uusiin tiloihin on päästy maaliskuussa 2021, investointi on kaikkinsa noin 8milj. euroa. Lisäksi koulun toimintaan on lisätty ruokaraati, joka koostuu jokaisen vuosiluokan oppilaista, ruokaraati ei ole päässyt kokoontumaan vuonna 2020 covid 19 -pandemiasta johtuen. Toimintaa jatketaan vuonna 2021. Koululla toimii myös opettajista koostuva hyvinvointitiimi. Hyvinvointitiimi on järjestänyt koululla vuonna 2020 tilaisuuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvien teemojen osalta tavoitteena edistää lasten ja nuorten terveellisiä elintapoja aiheena mm. ravitsemus, uni, sosiaalinen hyvinvointi sekä aktiviteetit ja harrastukset. Vuonna 2021 Paltamon kunta hakee rahoitusta harrastamisen Suomen malliin yhdessä muiden kuntien kanssa, jolla mahdollistetaan mielekästä ja maksutonta harrastustoimintaa koulupäivän yhteyteen. Kunnassa on valmistumassa vuonna 2021 kulttuurikasvatussuunnitelma osaksi perusopetussuunnitelmaa. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena luoda kunnassa raami systemaattiselle koulun ja kulttuuritoimijoiden yhteistyölle, taata kulttuurikasvatusta tasa-arvoisesti ja tavoitteellisesti, tukea opetussuunnitelman tavoitteita, tuoda uusia oppimisympäristöjä ja tukea opetuksen perustehtävää niin varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa kuin toisella asteella.

Lisäksi Paltamossa huolta aiheuttaa 8. ja 9. luokan oppilaiden kokemus koulukiusaamisesta, joka on maan toiseksi suurinta 15,2 % vuoden 2019 kouluterveyskyselyn mukaan. Opettajat ja varhaiskasvattajat puuttuvat kiusaamiseen parhaansa mukaan sen huomattessaan. Paltamossa on ollut aiemmin käytössä muiden Kainuun kuntien ohella Kiva koulu -menetelmä, joka on jäänyt pois mallin toimimattomuuden ja sen käyttämisestä aiheutuneiden kustannusten vuoksi.

Kiusaaminen on muuttunut vaikeammaksi ilmiön tullessa somekanavien kautta myös vapaa-ajalle. Kiusaamisen kerrannaisvaikutukset suuntautuvat aikuisuudessa lähisuhdeväkivaltaan sekä mielenterveysongelmiin. Opettajat, kuraattori ja kouluterveydenhuolto sekä oppilashuollon henkilökunta tekevät puuttumista sekä ennaltaehkäisevää työtä. Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen vaatii toimia jokaiselta aikuiselta. Ennaltaehkäisyä voidaan tehdä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelulla varhaisesta lapsuudesta ja koulussa, sekä osallisuuden kokemuksen ja ryhmäytymisen vahvistamisella. Tukioppilaat ovat järjestäneet tapahtumia ja toimintaa. Vuonna 2020 tehtiin hakemus kouluohjus-hankkeelle, jonka avulla palkattiin vuoden 2021 alusta koulunuorisotyöntekijä. Koulunuorisotyöntekijä on tukena lasten ja nuorten arjessa koulussa.

Vuonna 2021 kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmaa päivitetään kouluissa, yläkoululaisille on pilotoitu kiusaamiskyselyä opintojaksojen lopussa. Vaikuttavuutta haetaan kulttuurihyvinvoinnin avulla, Kajaanin Kaupunginteatterin toteuttamalla, yläkoululaisille suunnatulla Tänään koulun jälkeen! -esityksellä. Varhaiskasvatuksessa on luotu LOKSU (loukkaavan käytöksen ehkäisyn suunnitelma). LOKSU on laadittu varhaiskasvatuksen yhteiseksi toimintamalliksi loukkaavan käyttäytymisen ehkäisemiseen sekä siihen puuttumiseen. Siipi-taiteilija kylässä - taidekasvatusprojekti vieraili Korpitien koululla 8. – 12.2.2021 käsitellen lasten ja nuorten yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemuksia. Projektin tuotti Vaara Kollektiivi. Projektissa työskenneltiin empatia-, turva- ja vuorovaikutustaitojen parissa yhden viikon ajan.

Nuorissa huolta aiheuttaa terveys- ja päihdeongelmat. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet ja koulutuksen keskeyttäneet. Tämä ongelma on myös Paltamossa. Etsivän nuorisotyöntekijän yhtenä tehtävänä on tukea nuorten opintojen etenemistä. Etsivä nuorisotyö perustuu vapaaehtoisuuteen.

Paltamon työttömyysaste pysyttelee edelleen korkealla. Pitkittyneen työttömyyden seuraamuksina on työ- ja toimintakyvyn rapautuminen, hyvinvoinnin heikkeneminen ja lisääntyvät terveysongelmat sekä mahdollinen päihteiden käytön lisääntyminen. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on hieman noussut 2019-2020 vuoden aikana. Paltamossa on myös työttömiä, jotka eivät ole työkykyisiä eivätkä siten kuuluisi työttömien työnhakijoiden kategoriaan eivätkä työllistymistä edistäviin palveluihin, vaan aivan muihin palveluihin. Osa työttömistä on myös tottunut olemaan töissä vain pätittäin eivätkä välttämättä edes tavoittele jatkuvaa työsuhdetta. Kunnan työllisyyspalvelut ohjaavat aktiivisesti työttömiä työttömien terveystarkastuksiin, palveluihin ja valmentavat työttömiä työnhakijoiksi. Alueella tarvittaisiin lisää matalan kynnyksen työtehtäviä ja työpaikkoja kunnan palvelualueilla olevien tehtävien lisäksi. Paltamon kunta osallistuu Kainuun työllisyyden kuntakokeiluun, joka käynnistyi maaliskuussa 2021. Kuntakokeilussa tavataan kaikki asiakkaat henkilökohtaisesti ja ohjataan asiakaslähtöisesti palvelutarpeen mukaisesti työllistymistä edistäviin- tai muihin palveluihin.

Väestön ikäjakauman mukaan Paltamon huoltosuhde on korkea, tämä tarkoittaa sitä, että työikäisen väestön hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen olisi hyvä tulevaisuudessa suunnata ennaltaehkäiseviä toimia. Työikäisten työkykyisinä pysyminen on tärkeää; etenkin kun tuki- ja liikuntaelinvaiat ovat yleisiä (219,9/10 000 asukasta). Lääkäriin pääsy on vaikea, kun Paltamon terveysasemalla ei ole ollut omaa lääkäriä. Mielenterveyden haasteet ovat olleet nousussa ja siksi mielenterveyden edistäminen on tärkeää. Paltamon kunta osallistuu vuonna 2021 Mieli ry:n Hyvän mielen Suomi -hankkeeseen, jolla vahvistetaan mielenterveysosaamista kunnissa, mikäli hanke saa myönteisen rahoituspäätöksen.

Liikunta- ja ravitsemusneuvontaa tulisi järjestää ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä kuntalaisille. Monitoimikeskuksen alakertaan tulee maksuton kuntosali, jossa on otettu huomioon esteettömyys. Kuntalaisille pyritään järjestämään ohjausta ja opastusta uudelle kuntosalille, jolla kannustetaan ja tuetaan omaehtoiseen liikkumiseen. Tehdään yhteistyötä Kainuun Soten liikuntaneuvonnan kanssa ja pyydetään heidät mukaan kuntosalin avajaisiin. Viestitään maksuttomasta Kainuun Soten liikuntaneuvonnasta, joka on tarkoitettu myös Paltamon kuntalaisille kunnan verkkosivuilla. Kainuun Soten liikuntaneuvonta tarjoaa matalan kynnyksen elintapaohjausta.

Huumeita käyttäviä on noin 30 kappaletta. Huumeiden käyttäjistä osa on 30 - 40 -vuotiaita työikäisiä ja työssäkäyviä, joista osa ei näy ulospäin lainkaan. Alle 18-vuotiaista huumeiden käyttäjistä on vain epäilyjä – ei varmaa tietoa. Ehkäisevän päihdetyöhön erillistä toimintasuunnitelmaa ollaan laatimassa HYTETU-työryhmässä. Alustava luonnos on lausuntakierroksella. Koulutusta ja tukea ehkäisevään päihdetyöhön on tarjolla Ehyt ry:n sekä Kainuun Soten Paltamon mielenterveys- ja riippuvuuksien hoidon kautta. Ehkäisevän päihdetyön suurin kohderyhmä tulee tulevina vuosina olemaan eläkkeelle jäävät hyvätuloiset ikäluokat.

Huolta aiheutti myös ns. piiloasunnottomat, joita Paltamossa on aikuissosiaalityön tiedossa. He majailevat esimerkiksi vanhempinsa luona sen jälkeen, kun ovat menettäneet asuntonsa

esimerkiksi maksamattomien vuokrien ja päihdeongelmien vuoksi. Paltamossa ei virallisesti ole asunnottomia.

Kunnan ja Kainuun Soten rajapintoja tulisi aukaista ja sopia työnjaosta. Työ tulee suunnata ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ja nivelvaiheisiin. Kunnan, Kainuun soten ja yhdistysten on tehtävä ennaltaehkäisevää työtä tiiviimmin yhdessä.

5 Kunnan strategiset painopistealueet hyvinvointisuunnitelman mukaisesti esitettynä sekä arviointimittarit 2019-2020

Paltamon kunnan hyvinvointisuunnitelman vuosille 2017- 2020 löydät kokonaisuudessaan täältä:

https://www.paltamo.fi/media/suunnitelmat/hyvinvointisuunnitelma-2017_2020.pdf

Hyvinvointisuunnitelmaa pohjaa kunnanvaltuuston 11.12.2017 § 63 hyväksymään kuntastrategiaan (LIITE 2). Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet on asetettu samaan viitekehykseen kuin kuntastrategian visio, strategiset painopisteet ja strategiset tavoitteet. Tämä on pyritty huomioimaan myös hyvinvointikertomuksen vuosiraportin 2019 - 2020 esittämistavassa.

Paltamon kunnan tervatyynnyristrategia 2017 - 2030: Olemme ainutlaatuisen bioekosysteemin kotipaikka ja suosittu luontomatkailupitäjä. Hyödynnäme kestävästi luontoa yrittäjyyden kasvun alustana, asuinympäristönä ja matkailun vetovoimatekijänä. Paltamo on yritteliäiden ja hyvinvoivien ihmisten pitävä.

Alle on koottu strategisten painopistealueiden tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutaho, resurssit tavoitteen saavuttamiseksi ja arviointimittarit toteutuneista toimenpiteistä. Taulukosta löytyvät toimenpiteet **vuodelta 2019 ja 2020**, jotka täydentävät jo aikaisemmin asiakirjassa esitetyjä toimenpiteitä.

5.1 STRATEGINEN TAVOITE: 1. Toimielias kunta hyvien yhteyksien varrella, oulujärven rannalla

SUJUVAT YHTEYDET ASUKKAILLE, MATKAILIJOILLE JA KILPAILUETU YRITYKSILLE

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kehitetään palvelujen laatua, oikea-aikaisuutta, turvallisuutta ja tehokkuutta	- Pidetään kunnossa ja edelleen parannetaan viestintää sekä fyysisiä, digitaalisia yhteyksiä (esim. tiet, tietoliikenneyhteydet, viestintä) - Tietoliikenneyhteyksien luominen (esim. valokuitu)	tekninen toimi kunnajohtaja kunnan eri palvelualueet	Kaisanetin sekä Osuuskunta Vaaranveden valokuituhankkeet saivat myönteiset rahoituspäätökset vuoden 2019 lopussa ja molemmat hankkeet toteutuivat 2020 aikana.

			Kunta on ollut aktiivisesti mukana Vt22-kehittämistyössä.
Parannetaan kuntalaisten sähköistä tiedonsaantia, yhteydenpitoa ja asiointia	- Hyödynnetään oppimisteknologiaa ja kehitetään oppimisen toimintakulttuuria.	sivistyspalvelut	laadullinen tarkastelu (tarkoitetaan tässä hyvinvointisuunnitelmassa sanallista arviointia asian tilasta tarkasteltavana olevalla ajanjaksolla. Sanallinen arviointi täydentää määrällisesti esitettyä arviointia. Laadullinen tarkastelu tehdään vuosittain hyvinvointikertomuksen yhteydessä.)
	- Järjestetään toimivat ja asiakaslähtöiset liikkumis- ja kuljetusmahdollisuudet kotoa palveluiden äärelle ja takaisin.	kunnan eri palvelualueet, Kainuun sote	- asiointikäynnit asiointiliikenteen reiteillä 530 vuonna 2019 ja 513 vuonna 2020. - Paltamon kautta kulkevia ELY:n kilpailuttamia linja-autovuoroja kulki vuonna 2020 yhteensä 57 eri reitillä ja aikataululla ajettuna.
	- Vahvistetaan kuntalaisten valmiuksia sähköiseen asiointiin.	peruskoulu, lukio, kansalaisopisto, kirjasto	- kansalaisopistossa oli kaksi tietotekniikan kurssia kevätkaudella 2019
	- Lisätään kuntalaisten sähköistä tiedonsaantia, yhteydenpitoa ja asiointia.	kunnan eri palvelualueet, Kainuun sote	Viestinnässä on käytetty sähköisiä kanavia: (somekanavat, kunnan ja soten internet sivut sekä tiedottaminen sähköpostitse)

VAHVA IDENTITEETTI JA AINUTLAATUINEN, KIINNOSTAVA/POSITIIVINEN IMAGO

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Paltamossa asuu hyvinvoivia ja onnellisia kuntalaisia, jotka tuntevat olonsa turvalliseksi.	-Toteutetaan tehokkaasti ja suunnitelmallisesti kunnan imagoon liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä.	kunnan eri palvelualueet, Kainuun sote	-Viestintää on toteutettu viestintäsuunnitelman mukaisesti. Palvelusivuston uudistus on käynnistetty ja uusi sivusto on julkaistu 2020. Visuaalisen ilmeen selkeyttämistä on jatkettu ja tämä on huomioitu mm.

			uuden palvelusivuston suunnittelussa., - Jättiläisten kesän tapahtumat ovat jatkuneet ja niiden sisältöä on uudistettu.
Paltamo tunnetaan hyvinvoivana kuntana.	- Identifioidutaan kuntana, jossa edistetään kuntalaisten hyvää, turvallista ja onnellista olotilaa.	kunnan eri palvelualueet, Kainuun sote	-Kunnan palveluiden kehittämiseksi on kerätty ideoita verkkosivujen ja sosiaalisen median kautta.
	- Vahvistetaan kunnan imagoa hyvinvoivana kuntana uusien kuntalaisten houkuttelemiseksi.	elinvoimapalvelut, kunnan eri palvelualueet	- kuntien välinen nettomuutto - uusia yrityksiä 2019 perustettiin 9 kpl (tilastokeskus) ja 2020 vuonna 5kpl (fonecta).

5.2 STRATEGINEN TAVOITE: 2. Kunnassa on viihtyisää ja turvallista elää ja harrastaa monipuolisesti

ENNAKOIVA JA OMA-ALOITTEINEN EDUNVALVONTA PALVELUIDEN KEHITTÄMISESSÄ

Panostetaan asiakaslähtöiseen palvelurakenteeseen ja tuetaan ensisijaisesti kotona asumista.	- Ehkäistään kunnan työllisyydenhoidon palveluilla yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa työttömyyden pitkittymistä ja tuetaan pitkään työttömänä olleiden elämänhallintaa ja paluuta työmarkkinoille.	elinvoimapalvelut, etsivä nuorisotyö, työllisyyskoordinaattori työhönvalmentaja, palveluohjaaja	- työttömiä oli vuonna 2019 192 henkilöä -työttömiä oli vuonna 2020 198 henkilöä -työllisyyspalveluiden palveluohjauksessa ollut yht. 107 henkilöä v. 2019 ja yht. 100 henkilöä v. 2020. - etsivän nuorisotyön asiakaskontakteja on ollut 11 v. 2019 ja 6 v. 2020. (Suomen nuorisotilastot.fi)
	- Tuetaan perheitä kehittämällä varhaisen tuen toimintamalleja.	varhaiskasvatus, perusopetus, nuorisotyö, koulukuraattori, etsivä nuorisotyö	- laadullinen tarkastelu hyvinvointikertomuksen yhteydessä.

	<p>- Seurataan ja vaikutetaan aktiivisesti Kainuun soten tuottamiin palveluihin, tehdään asioita yhteistyössä Kainuun soten kanssa.</p>	<p>palvelualuejohtajat, Kainuun sote</p>	<p>- kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 -vuotiaat - kodin ulkopuolelle sijoitetut 18-20 -vuotiaat - kotona asuvat yli 75 -vuotiaat, jotka eivät ole vanhuspalveluiden piirissä - säännöllisen kotihoidon piirissä olevat yli 75 -vuotiaat - yhteistyöhanke Voimaa Vanhuuteen -Ikäinstituutti</p>
	<p>- Kohdennetaan työllisyydenhoidon palveluita myös nuorille.</p>	<p>elinvoimapalvelut, etsivä nuorisotyö, työllisyys-koordinaattori työhönvalmentaja, palveluohjaaja</p>	<p>- 16-29 - koulupudokkaat, työttömät henkilöt - Etsivän nuorisotyön palvelut on hankittu lokakuusta 2019 alkaen Kajaanin kaupungilta.</p>

KUNTA TARJOAA POHJAN KASVULLE JA SIVISTYKSELLE – YHTENÄINEN KASVUNPOLKU

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lapsiystävällinen kunta, jossa laadukas koulutuspolku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.	<p>- Toimintakulttuuri on uusien opetussuunnitelmien ja varhaiskasvatussuunnitelman mukainen. - Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa toimivat yksilölliset oppimisen polut. - Luodaan tasa-arvoiset mahdollisuudet jatko-opintoihin.</p>	sivistyspalvelut	<p>-Kunnan kustantamassa varhaiskasvatuksessa 134 lasta varhaiskasvatuksessa vuonna 2019 ja 148 lasta vuonna 2020. -16-25 -vuotiaita työttömiä henkilöitä oli 23 joista 8 oli alle 20 -vuotiaita (joulukuun 2019 lopussa oleva tieto).</p>
	<p>- Turvalliset ja terveet tilat oppimiselle. - Nivelvaiheiden hoito varhaiskasvatuksesta, kouluun ja lukioon.</p>	sivistyspalvelut, tekniset palvelut	<p>- Korpitien koulukeskuksen laajennuksen suunnittelussa on tehty yhteistyötä koulun, kansalaisopiston ja varhaiskasvatuksen kanssa. - Yhdessä oivaltamista ja onnistumista -teemaa on toteutettu. On järjestetty yhteisiä juhlia ja liikunta-tapahtumia.</p>

YRITTELIJÄISYYTEEN JA AKTIIVISEEN KANSALAISUUTEEN KANNUSTAMINEN

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kannustetaan yritteliäisyyteen .	- Kehitetään edelleen kesätyöyrittäjyyttä.	elinvoimapalvelut	- kunnan kesätyöpaikoissa työskenteli 33 nuorta v. 2019 ja 21 nuorta v. 2020. - kesätyösetelien avulla yrityksissä työskenteli 30 nuorta v. 2019 ja 19 nuorta vuonna 2020.
	- Luodaan yrittäjyyteen kannustavaa positiivista ilmapiiriä. - Tehdään yhteistyötä yrittäjien kanssa, kutsutaan yrittäjiä koululle ja tehdään yritysvierailuja.	elinvoimapalvelut, peruskoulu, lukio, Kainuun yrittäjät	- nuoria yrittäjiä 0 - uusia yrityksiä yht. 14kpl v. 2019-2020. - Korpitien koululla toimiva yrittäjyyskasvatustyöryhmä kokoontui kolme kertaa. - Kontiomäen ja Korpitien koulujen 6. luokkalaiset kävivät Oulun yrityskylässä. - Nuori yrittäjyys- ja 4H-yritystoimintaa on markkinoitu 9. luokkalaisille ja lukiolaisille. -YES-yrittäjyyskasvatus-aineisto on käytössä peruskoulussa. -Tapahtumasuunnittelua tehtiin yhdessä yhdistysten ja yritysten kanssa.
Lisätään kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua palvelujen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.	- Otetaan lapset ja nuoret mukaan palvelujen kehittämiseen jo suunnitteluvaiheessa, jotta heidän tarpeensa ja ideansa tulevat huomioiduksi (mm. Lapanen, Nune).	kunnan eri palvelualueet	- laadullinen tarkastelu - lapasta ei koottu 2019 ja 2020 vuodelle. -Nuorisovaltuusto kokoontui normaalisti - Nuorisotoimi on järjestänyt toimintaa sekä kirkonkylän että Kontiomäen nuorisotaloilla. -Yhteistyötä on tehty paikallisten ja maakunnallisten toimijoiden kanssa.

	- Kehitetään liikuntaneuvontaa, lisätään kuntalaisten ravitsemustietoutta ja haastetaan kuntalaisia itse huolehtimaan omasta hyvinvoinnista	varhaiskasvatus, kouluterveydenhoito ja, koulu, liikuntavastaava, Kainuun sote, Kainuun Liikunta, kuntalaiset,	- Kainuun Sote:lla on toteutunut Paltamossa yksi liikuntaneuvonta ryhmä: 3 osallistujaa vuonna 2019. - ylipaino 8.ja 9. luokan 23,6 % (2019) sekä lukion oppilaat (ei tietoa saatavilla) - Korpikansa seikkailee – ja Kunnossa Ekoina kuntomittaukseen osallistui yht. 180 henkilöä 2019-2020. - Kutsuntojen yhteydessä kuntomittaukseen osallistui yhteensä 26 henkilöä vuonna 2019 ja 2020 - kansalaisopiston liikunta/hyvinvointikursseille osallistuneita oli 377 vuonna 2019 ja 280 vuonna 2020
	- Kehitetään aloitejärjestelmää.	hallintopalvelut	- 6 kuntalaisaloitetta on tullut ja käsitelty vuonna 2019 ja 2 aloitetta vuonna 2020.
	- Kehitetään kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia	kunnan eri palvelualueet, <i>soten kehittäjäasiakas-toiminta</i>	-Tapahtumasuunnittelua tehtiin yhdessä yhdistysten ja yritysten kanssa vuonna 2019. -Kesäasukkaille järjestettiin tapaaminen. Palautetta on kerätty eri tapahtumien yhteydessä. Kunnan palveluiden kehittämiseksi on kerätty ideoita verkkosivujen ja sosiaalisen median kautta vuonna 2019. -Vuoden 2020 tapahtumat peruttiin koronapandemian vuoksi. - kuntalaistilaisuuksien määrä n. 1-3 tilaisuutta 2019-2020 (kaavatilaisuuksia). - kuntalaiskyselyjen määrä 6 kappaletta vuonna 2020
Tuetaan yhdistyksiä kuntalaisten	- Tarjotaan kuntalaisille tietoa osallistumisen ja	kunnan eri palvelualueet	- tietoa eri harrastusmahdollisuuksista on ollut kuntatiedotteessa,

hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisessä.	harrastamisen mahdollisuuksista.		kansalaisopiston opinto-oppaassa, kunnan netti- ja facebook-sivuilla
	- Avustukset yhdistyksille - Kunnan ja järjestöjen säännölliset järjestötapaamiset.	kulttuuri- ja liikuntavastaavat	- yhdistystapaamisia järjestettiin useita ja osanottajien määrää eri ole kirjattu kaikista -Osana Oulu2026 kulttuuripääkaupunki-hanketta, jossa Paltamokin on mukana, kokoonnuttiin keräämään Paltamon kulttuuriin ja tapahtumiin liittyvää aineistoa kunnan yhdistys- ja kulttuuritoimijoiden kanssa vuonna 2020, näiden pohjalta suunnitellaan uusia tapahtumia. - vapaa-aikatoimen yleisavustusta vuonna 2019 myönnettiin 7 yhdistykselle ja 6 yhdistykselle vuonna 2020 sekä kohdeavustusta 10 yhdistykselle vuonna 2019 ja viidelle vuonna 2020.

ERINOMAISET JA HELPOSTI SAAVUTETTAVAT HARRASTUSMAHDOLLISUUDET

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Tuetaan kuntalaisten omaehtoista harrastamista ja yhdessä tekemistä.	- Kehitetään ja monipuolistetaan kansalaisopiston tarjontaa, kirjastoa, kulttuuri- ja liikuntatoimintaa.	kansalaisopisto, kirjasto, kulttuuri- ja liikuntavastaavat	- kansalaisopiston kurssit 180 vuonna 2019 ja 155 vuonna 2020(toteutuneet) - netto-opiskelijamäärä kursseilla 699 vuonna 2019 ja 628 vuonna 2020 (Paltamo) - kirjaston lainausmäärä 17,37/asukas - Kulttuuritapahtumat/osallistujat - Kaikukorttia on käytetty aktiivisesti.

			<ul style="list-style-type: none"> - Omatoimikirjasto on toiminut kirkonkylän kirjastossa marraskuusta alkaen 2019. - Paltamolaisille lapsiperheille hankittiin pääkirjastosta lainattavaksi kantorinkka- ja reppu sekä vedettävä ahkio. - Kansalaisopiston järjestämät verkkoluennot kirjastossa tavoittivat hyvin yleisöä. Uusia kursseja tarjottiin kaikissa aineryhmissä. Erityisesti alle kouluikäisille ja alakoululaisille oli entistä enemmän tarjontaa. - Ulkoilureitit on pidetty hyvässä kunnossa.
	<ul style="list-style-type: none"> - Uudistetaan, ylläpidetään ja kehitetään suunnitelmallisesti liikuntapaikkoja. 	<p>tekninen toimi, sivistyspalvelut</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vanha hiekkakenttä= KORPIAREENA on kunnostettu ja kentälle on hankittu monitoimiareena, pesä- ja lentopallokentät, ulkokuntosalivälineet ja varasto vuonna 2019. - kesäkunnossapito: pallokentän nurmikonleikkuu, hiekkakentän lanaukset on tehty tarpeen mukaan. - jääalueita ja latuja on pidetty kunnossa sääolojen mukaisesti -Melontakeskus otettiin käyttöön elokuussa 2019.
	<ul style="list-style-type: none"> - Sallitaan kunnan tilojen ja välineiden maksuton käyttö yhdistyksille ja opiskelijoille sekä tehostetaan palveluista tiedottamista. 	<p>sivistystoimi, tekninen toimi, yhdistykset, tapahtumakalenterit</p>	<ul style="list-style-type: none"> - varattuja salivuoroja on ollut Korpisaliin ja Koulukankaan saliin, muutamia vapaita vuoroja oli. -13.3. -31.5.2020 välisellä ajalla salivuorot ja kuntosali olivat suljettuna Covid 19 -pandemiasta johtuen

5.3 STRATEGINEN TAVOITE: 3. Kunnan toiminta perustuu resurssien kestäväan käyttöön

TASAPAINOINEN KUNTATALOUS, KASVUA KESTÄVILLÄ INVESTOINNEILLA

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi luodaan edellytykset tasapainoisella kuntataloudella, jossa haetaan kasvua kestävillä investoinneilla	Talouden tasapainottamisessa huomioidaan vaikutukset hyvinvointiin.	kunnanjohtaja, hallintojohtaja, palvelualuejohtajat	-Kunnan oman toiminnan tulos on positiivinen. Kainuun sote ky:n alijäämäisen tuloksen myötä kunnan tulos painui alijäämäiseksi. Investoinnit on aloitettu suunnitellusti. Konsernin omavaraisuusasteessa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta. Biojalostamohankkeeseen liittyvä aluetaloudellisten vaikutusten arviointityö on käynnistetty. Tehdashanke on huomioitu myös mm. Korpitien koulukeskuksen laajennussuunnittelussa.

KANNUSTAVA TYÖILMAPIIRI. OSAAVA, HYVINVOIVA JA INNOSTUNUT HENKILÖKUNTA

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kehitetään suunnitelmallisesti henkilöstön osaamista ja työhyvinvointia	- Lisätään henkilöstön osaamista siten, että se tukee hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista. - Kehitetään esimiestaitoja vuonna 2020. -Työhyvinvointihankkeen	kunnanjohtaja, hallintojohtaja, palvelualuejohtajat, esimiehet, henkilökunta	-Työhyvinvointia arvioitiin työhyvinvointikyselyllä vuosina 2019 ja 2020. -Koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain. -OSS järjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2020 (osaamisen kehittämisen järjestelmä) - Sairauspoissaoloja 13,1 pv/henkilö vuonna 2019 ja 15,7 pv/henkilö vuonna 2020. -Esimiesvalmennus toteutettiin vuoden 2021 alussa.

	suunnittelu ja toteuttaminen. - Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon toimiminen.		-Työhyvinvointihankkeen suunnittelu siirrettiin vuodelle 2021. -Työterveyshuollon toimintasuunnitelma uudistettiin vuoden 2019 lopulla.
--	--	--	--

TURVALLINEN JA AJANMUKAINEN INFRASTRUKTUURI

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Turvallinen ja ajanmukainen infrastruktuuri	- Turvallisuussuunnitelma laaditaan/päivitetään	HYTETU -työryhmä, kunnan eri palvelualueet	- turvallisuussuunnitelmaa ei ole laadittu, vaatii yhteistyötä eri viranomaisten kanssa
	- Parannetaan turvallisuutta lisäämällä yhteistyötä eri viranomaisten, järjestöjen ja kuntalaisten kesken.	kunnan eri palvelualueet, eri viranomaiset, kolmas sektori	- kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot oli 557,1/10 000 asukasta v. 2019 viimeisin tilasto.
	- Kehitetään elinympäristöä esteettömäksi ja turvalliseksi.	tekniset palvelut, liikenneturvallisuus-työryhmä	- Uudet led-katuvalaisimet asennettiin kirkonkylän taajamassa 2018 Tervapuron kevyenliikenteen väylälle ja Kontiomäellä Kontiomäentien ja Puutteenperän välissä olevalle kevyenliikenteen väylälle sekä Kontiomäen tien ja Leppiläntien välissä olevalle kevyenliikenteen väylälle. Vuonna 2019 ei muutoksia valaistuksiin. Kontiomäen valaistun ladun sekä kirkonkylän valaistujen latujen valaistuksen uusimiset toteutettiin vuonna 2020.

ELOISA YMPÄRISTÖ

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Ympäristön viihtyisyys	- Huolehditaan liikenneväylien ja yhteisten alueiden	tekniset palvelut	- laadullinen tarkastelu tehdyistä maiseman- ja

<p>on meille kunnia-asia</p>	<p>turvallisuudesta ja kunnossapidosta. - Lisätään kuntalaisten hyvinvointia suunnitelmallisella ympäristöhoidolla ja priorisoimalla suunnitelmallisesti ympäristöhoidon toimenpiteitä.</p>		<p>ympäristöhoitotöistä kaava-alueella Kaavatiet: - talvikunnossapitoa, lanauksia ja pölyntorjuntaa on tehty tarpeen mukaan. Puistoista on leikattu nurmikot ja tuotu penkkejä istuttaviksi. Uimarantoja on kerätty roskia ja siistitty rantoja.</p>
------------------------------	---	--	--

LIITE 1: Hyvinvoinnin ja terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmat

Valtakunnalliset ohjelmat vuosina 2019-2020

Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelma (11.12.2019 alkaen): [Hallitusohjelma \(valtioneuvosto.fi\)](https://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelma)

Marinin hallituksen tavoitteet <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/oikeudenmukainen-yhdenvertainen-ja-mukaan-ottava-suomi> :

Tavoite 1. Hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen

Tavoite 2. Lapsi- ja perheystävällisyyden edistäminen

Tavoite 3. Ikäystävällisyyden edistäminen

Tavoite 4. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden parantaminen

Sipilän hallituksen hallitusohjelma (6.6.2019 saakka): <https://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/hyvinvointi>

Sipilän hallituksen kärkihankkeet:

1. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) <https://stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut>

2. Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa (I&O)

<https://stm.fi/hankkeet/koti-ja-omaishoito>

3. Palvelut asiakaslähtöisiksi <https://stm.fi/hankkeet/asiakaslahtoisuus>

4. Edistetään osatyökykyisten työllistymistä <https://stm.fi/hankkeet/osatyokykyisyys>

5. Edistetään terveyttä ja hyvinvointia ja vähennetään eriarvoisuutta

<https://stm.fi/hankkeet/terveys-ja-hyvinvointi>

Liikkuva varhaiskasvatus ohjelma: <https://www.liikkuvavarhaiskasvatus.fi/fi>

Liikkuva koulu – valtakunnallinen liikkuvakouluohjelma: <https://www.liikkuvakoulu.fi/>

Ikiliikkujat – ohjelma <https://www.ikainstituutti.fi/ikiliikkuja/>

Opetushallitus: [Kiusaamisen vastainen työ | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://www.opetushallitus.fi/kiusaaminen) Kiusaamiseen puuttuminen on lakiin kirjoitettu velvoite, varhaiskasvatuslaki, perusopetuslaki.

Opetushallitus: Kiusaamisen vastainen työ kouluissa tai oppilaitoksissa: [Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa \(oph.fi\)](https://www.opetushallitus.fi/kiusaaminen)

Kainuun alueen ohjelmat

1. Kainuun turvallisuussuunnitelma "Yhteisyydellä turvallisuutta Kainuussa 2015 - 2018"

https://www.kainuunliitto.fi/sites/default/files/d2turvallisuussuunnitelma_2015-2018_sahkoinen.pdf

2. Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2021 "Lapset ensin"

<https://sote.kainuu.fi/sites/sote.kainuu.fi/files/documents/library/2017-10/Kainuun%20lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointisuunnitelma%202017-2021.pdf>

3. Kainuun alueellinen Hyvinvointikertomus 2020 ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2024, strategiset linjaukset ja toimet. Kainuun sote. 2021. saatavissa:

<https://sote.kainuu.fi/sites/sote.kainuu.fi/files/documents/library/2021-02/Hyvinvointikertomus%202020%20ja%20hyvinvointisuunnitelma%202021%20-%202024%20valmis.pdf>

Paltamon kunnan omat ohjelmat

Paltamon kunnan hyvinvointisuunnitelma 2017-2020

https://www.paltamo.fi/media/suunnitelmat/hyvinvointisuunnitelma-2017_2020.pdf

Tervatynnyrstrategia <https://www.paltamo.fi/media/strategiat/kuntastrategia.pdf>

Paltamon Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Laava 2 -hanke, Liikunnalla laatua varhaiskasvatukseen vuonna 2019

Lähiliikkuja-hanke, varhaiskasvatuksen ja ikäihmisten liikuntahanke vuonna 2020

Paltamon kunta on vuosina 2019-2020 ollut mukana seuraavissa hallituksen kärkihankkeissa:

Voimaa Vanhuuteen <https://www.voimaavanhuuteen.fi/voimaa-vanhuuteen-ohjelma/>

LIITE 2: Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

